

Stoletni zgodovinski premislek nas danes – morda še bolj kot nekoč, vnovič privede do spoznanja o tem, da je šlo pri tem spopadu za velik nesmisel, katerega del so bile tudi lavinske žrtve vojakov in ujetnikov, ki so bili ob nepravem času na nepravem mestu. V resnici je bilo v času, ko je na visokogorskih tleh vztrajala snežna odeja, le malo neposrednih bojev in premikov. Glavna borba za takratne začasne prebivalce je bilo preživetje v surovem gorskem okolju, katerega vrhovi niso prav v ničemer kazali, da so blizu bogovom, kot se nam to ob pogledu nanje včasih dozdeva iz doline.

Več o žrtvah v snežnih plazovih med 1. svetovno vojno najdete tudi na spletni strani <http://www.100letprve.si/> v stolpcu ob desnem robu pod "Snežni plazovi in 1. svetovna vojna". ●

Fran Kocbek

Kocbek je napisal prvi slovenski planinski vodnik

Znani slovenski alpinist in pisec alpinističnih vodnikov Tone Golnar nas je opozoril na zmotno trditev, ki smo jo zapisali v člankih o vodniški literaturi (*Planinski vestnik*, 2016, št. 2), da je Rudolf Badjura napisal prve slovenske planinske vodnike in bil tako pionir te dejavnosti pri nas. Najstarejši vodnik pri nas naj bi bil *Savinjske planine*, ki ga je leta 1903 objavil Fran Kocbek, učitelj v Gornjem Gradu, znameniti slovenski planinec in javni delavec. In res – Kocbek je napisal najstarejši planinski vodnik pri nas. Na spletu smo takoj našli omenjeni vodnik v formatu pdf, hkrati pa še starejši vodnik iz leta 1894 z naslovom *Vodnik za Savinjske planine in najbližjo okolico*, ki ga je Kocbek napisal s soavtorjem Miho Kosom. Ta bi pa res znal biti najstarejši slovenski planinski vodnik. Oba vodnika je izdala Savinjska podružnica Slovenskega planinskega društva (SPD), novejšega je založil A. Cvenkel v Št. Petru v Savinjski dolini, tiskal pa Dragotin Hribar v Ljubljani. Čeprav je vodnik iz leta 1894 prav lična knjižica s številnimi fotografijami, je vendar še na neki način začetniško delo, saj se veliko ukvarja tudi z dolinskim turizmom, visokogorski svet pa obdela tako bolj po vrhu. Tega se je očitno zavedal tudi Kocbek, saj je slabih deset let kasneje izdal vodnik, ki ima prav vse odlike sodobnih planinskih vodnikov in je prav imeniten izdajateljski dosežek. V njem je krajši uvod, potem napotila za varno hojo po gorah, ki jima sledijo splošni opis gorovja, izhodišča v dolinah, prehodi ter vzponi na vrhove. Na koncu vodnika so še podatki o planinskih zavetiščih, pomembnih dolinskih gostilnah, vodniški cenik, pravilnik o delovanju vodnikov, vozni redi poštne kočije, risba razgleda od Ljubljane proti Kamniško-Savinjskim Alpam ter lepo izdelan shematski zemljevid pogorja. Posebej je treba pohvaliti, da je v vodniku tudi kazalo toponimov po straneh, fotografije sicer manj kot v starejšem vodniku, so pa boljše kakovosti. Če so v starejšem vodniku iz leta 1894 poleg slovenskih krajevnih imen zapisana še nemška, je Kocbek nemške izraze toponimov v novem vodniku skoraj povsem opustil. Vodnik je napisan v lepem jeziku tistega časa (kot učitelj ga je gotovo dobro izbrusil), opisi tur so zelo natančni, vendar ne pretirano, kar je včasih hiba tudi pri modernih vodnikih. Avtor se je znal navdušiti nad lepoto gorske narave, nad širimi razgledi, zelo je pohvalil delovanje čeških planincev v naših gorah in večkrat poudaril bratsko bližino s češkim narodom. Pri branju vodnika postanemo pozorni še na dve stvari. Kocbek le tu in tam opozori na kako nevarnejše mesto (v današnjih vodnikih je tega veliko več), kar kaže, da je bil dober in spreten gornik, ki je bil prepričan, da bodo njegov vodnik uporabljali pretežno izkušeni in odgovorni planinci, ostali pa bodo poiskali pomoč gorskih vodnikov. Druga stvar, ki pade v oči, pa je pogosta uporaba naglasnih znamenj pri krajevnih imenih, tudi tam, kjer je skoraj očitno, kakšen je pravilni naglas. Nekateri naglasi pa so za današnje uho nekoliko nenavadni, npr. Jézersko, Strélovec, Mólička planina, Vódole, ob tem pa zapiše Kalški Grebén, ki mu danes rečemo Kalški Grében. Ni jasno, kateremu lokalnemu "filologu" smo s tem čudnim (in grobim) naglasom skušali ugoditi.

Andrej Mašera